

METOTREKSAT

Jakie są cele tej ulotki?

Ulotka ta została sporządzona, aby dostarczyć szczegółowych informacji o leku metotreksat. Wyjaśnia, czym jest metotreksat, na czym polega jego działanie, jak się go stosuje w leczeniu chorób skóry i gdzie można znaleźć więcej informacji na ten temat.

Co to jest metotreksat i na czym polega jego działanie?

Metotreksat jest lekiem, który spowalnia wytwarzanie nowych komórek przez układ odpornościowy organizmu człowieka. Początkowo stosowano go w dużych dawkach w leczeniu raka, ale wykazano, że w dużo mniejszych dawkach jest równie skuteczny w leczeniu chorób skóry i stawów. Metotreksat łagodzi stan zapalny, co pomaga w leczeniu chorób przewlekłych. Innym jego działaniem jest hamowanie aktywności układu odpornościowego, jest więc zawsze stosowany z zachowaniem szczególnej ostrożności.

W leczeniu jakich chorób skóry stosowany jest metotreksat?

Metotreksat stosowany jest w leczeniu łuszczyca (ang. *psoriasis*), łuszczykowego zapalenia stawów (*psoriatic arthritis*), oraz kilku innych rodzajów schorzeń skórnych, takich jak: pemfigoid (*pemphigoid*), pcherzyca (*pemphigus*), sarkoidoza (*sarcoidosis*), twardzina (*scleroderma*), zapalenie skórno-mięśniowe (*dermatomyositis*) oraz egzema (*eczema*).

Jak długo trzeba zażywać metotreksat zanim jego efekty staną się widoczne?

Metotreksat nie działa natychmiastowo. Może upłynąć 3-12 tygodni zanim jego korzystne działanie zacznie być widoczne.

Kiedy należy zażywać metotreksat?

Metotreksat bierze się zazwyczaj w tabletkach **RAZ NA TYDZIEŃ**, zawsze w ten sam dzień tygodnia. **W żadnym wypadku nie należy go zażywać codziennie.** Tabletki przyjmuje się podczas posiłku, popijając je w ciepłej cieple (bez kruszenia lub gryzienia). Metotreksat można również podawać raz w tygodniu w formie zastrzyku podskórnego (zastrzyk podobny do zastrzyków insulinowych przy cukrzycy) lub domięśniowego (w pośladek lub udo).

Najczęściej zalecane są tabletki 2,5 mg, które pozwalają na dostosowanie dawki. Nie należy ich mylić z tabletkami 10 mg, które wyglądają podobnie. Należy upewnić się, że tabletki przepisane przez lekarza i wydane w aptecce mają odpowiednie siły działania. **Przed** przyjęciem leku metotreksat należy **zawsze** sprawdzić dawkę i moc leku.

W przypadku pominięcia dawki leku metotreksat we wyznaczonym dniu tygodnia, można go przyjąć w tym lub dwa dni później; ale jeśli opóźnienie w przyjmowaniu leku wynosi więcej niż trzy dni, nie należy przyjmować go w danym tygodniu. W obu wypadkach należy przyjąć zwykłą dawkę w następnym tygodniu we wyznaczonym dniu.

Jaką dawkę przyjmować?

Lekarz zaleci odpowiednią dawkę, a na tydzień przed rozpoczęciem regularnego leczenia powinien podać dawkę próbną (zwykle 2,5-5 mg). W leczeniu ciężkiej łuszczycy stosuje się zazwyczaj dawkę 10-25 mg (czasem do 30 mg) podawaną doustnie raz w tygodniu. Dawkę należy dostosować zgodnie z odpowiedzią na leczenie i wystąpieniem skutków ubocznych. Niektórzy pacjenci otrzymują metotreksat w formie zastrzyku.

Jakie są potencjalne skutki uboczne leku metotreksat?

U niektórych pacjentów metotreksat wywołuje mdłości, biegunkę lub afty w jamie ustnej. Przy niskiej dawce leku metotreksat podawanego w leczeniu łuszczycy rzadko występuje utrata włosów i wysypki. Przyjmowanie leku metotreksat może wpłynąć na morfologię krwi (jednym ze skutków ubocznych jest obniżona produkcja krwinek), co może powodować podatność na infekcje.

Należy skonsultować się z lekarzem w przypadku wystąpienia:

- bólu gardła lub innego rodzaju infekcji,
- gorączki,
- siniaków lub krwawienia niewiadomego pochodzenia,

- jakichkolwiek nowych objawów po rozpoczęciu przyjmowania leku metotreksat.

Kwas foliowy (*folic acid*) jest często zalecany jako suplement witaminowy, zmniejszający występowanie skutków ubocznych. Praktyka lekarska różni się w tym względzie, należy zatem postępować zgodnie z zaleceniami swojego lekarza.

Osoby, które nie przechorowały ospy wietrznej (*chicken-pox*), a będą w kontakt z osobami chorymi na ospę wietrzną lub półpasiec (*shingles*), będą zachoruj na ospę wietrzną lub półpasiec podczas leczenia lekiem metotreksat, powinny **niezwłocznie** skontaktować się z lekarzem, ponieważ mogą wymagać specjalnego leczenia.

Czy są jakieś skutki uboczne długotrwałego stosowania leku metotreksat?

W rzadkich przypadkach metotreksat wywołuje stan zapalny płuc i trudno ci w oddychaniu. Jeśli wystąpi trudno ci w oddychaniu, należy **natychmiast** skontaktować się z lekarzem.

Długotrwałe stosowanie leku metotreksat może zwiększać ryzyko marskości w wątrobie, zwłaszcza jeśli obecne są inne czynniki, takie jak picie alkoholu.

Jak będą kontrolowane skutki uboczne stosowania leku metotreksat?

Ponieważ metotreksat może wpływać na morfologię krwi, a czasami powodować problemy z wątrobą, lekarz będzie przeprowadzał regularne badania krwi w trakcie leczenia. **Nie należy** przyjmować leku metotreksat bez poddawania się regularnym badaniom krwi. Przy zmianie dawki badania te wykonywane są raz w tygodniu, a przy dawce stałej nie rzadziej niż co 2-3 miesiące.

Objawy infekcji takie jak ból gardła, afty w jamie ustnej, biegunka oraz wrażliwość na światło słoneczne mogą świadczyć o przyjmowaniu zbyt wysokiej dawki leku metotreksat. Objawy te należy natychmiast zgłosić lekarzowi, aby je zbadać.

Badania krwi mają również na celu monitorowanie skutków działania leku metotreksat na wątrobę, a czasami (niezbyt często) wymagane jest w tym celu przeprowadzenie biopsji w wątrobie.

BADBIR (Rejestr Interwencji Biologicznych Brytyjskiego Towarzystwa Dermatologicznego)

Pacjenci, którym przepisano lek metotreksat w leczeniu łuszczycy, mogą zostać poproszeni o zarejestrowanie się w ogólnokrajowym rejestrze. Rejestr ten ma na celu porównanie bezpieczeństwa stosowania różnych form leczenia łuszczycy, aby zweryfikować ich skuteczność. Rejestr został założony, aby monitorować niektóre nowe metody leczenia łuszczycy zwane terapiami biologicznymi. Pomaga on lekarzom zbierać informacje o tym jak najlepiej stosować dostępne metody leczenia umiarkowanej i ciężkiej łuszczycy. Żadne informacje na temat pacjenta nie zostaną przekazane do rejestru bez jego wiadomej zgody.

Czy podczas stosowania leku metotreksat można poddawać się szczepieniom?

Nie zaleca się wykonywania szczepień zawierających szczepionki "żywe", takie jak polio (*polio*), różyczka (*rubella*) czy żółta febra (*yellow fever*). Można natomiast podać "nieaktywne" szczepionki na polio zamiast "żywej" i tę "nieaktywną" wersję należy również podać osobom z najbliższego otoczenia (np. innym domownikom).

Osoby przyjmujące lek metotreksat powinny unikać kontaktu z dziećmi, które otrzymają "żywą" szczepionkę na polio, przez 4-6 tygodni po podaniu szczepionki. Coroczne szczepionki na grypę oraz szczepionka *Pneumovax* są bezpieczne i zalecane (patrz Ulotka dla Pacjenta na stronie [Immunisations](#)).

Czy metotreksat wpływa na płodność lub przebieg ciąży?

Metotreksat może zmniejszyć płodność i uszkodzi płód, **nie należy** zatem przyjmować go w okresie ciąży. Zarówno kobiety jak i mężczyźni powinni stosować środki antykoncepcyjne podczas przyjmowania leku metotreksat oraz przez 3 miesiące (a najlepiej przez 6 miesięcy) po zakończeniu leczenia.

Osoby planujące założenie rodziny lub kobiety, które znajdują się podczas stosowania leku metotreksat muszą natychmiast porozmawiać o tym z lekarzem. Podczas stosowania leku metotreksat nie należy karmić piersią.

Czy podczas stosowania leku metotreksat można pić alkohol?

Alkohol wchodzi w interakcje z lekiem metotreksat. Zarówno alkohol jak i metotreksat mogą uszkadzać wątroby, zaleca się zatem ograniczyć do minimum spożycie alkoholu.

Czy podczas stosowania leku metotreksat można przyjmować inne leki?

Metotreksat wchodzi w interakcje z niektórymi lekami, należy zatem zawsze powiadomić lekarza, którego stosuje się lek metotreksat. Należy zachować szczególną ostrożność w przypadku stosowania niesteroidowych leków przeciwzapalnych, takich jak aspiryna (*aspirin*) i ibuprofen (*ibuprofen*). Leki przeciwzapalne należy brać tylko i wyłącznie zgodnie z przepisami lekarza. Nie należy przyjmować preparatów dostępnych bez recepty bez uprzedniego skonsultowania się z lekarzem, pielęgniarką lub farmaceutą. Należy również unikać antybiotyków zawierających trimetoprim (*trimethoprim*).

Gdzie uzyskać więcej informacji na temat leku metotreksat?

Aby uzyskać więcej informacji o leku metotreksat lub w przypadku obaw dotyczących leczenia należy skonsultować się z lekarzem lub farmaceutą. Niniejsza ulotka nie wymienia wszystkich możliwych skutków ubocznych leku metotreksat. Szczegółowe informacje dostępne są w ulotce dołączonej do recepty na lek metotreksat.

Linki internetowe do szczegółowych ulotek:

www.dermnetnz.org/treatments/methotrexate.html

Celem tej ulotki jest przedstawienie poprawnych informacji na dany temat w oparciu o zgodność poglądów przedstawicieli Brytyjskiego Stowarzyszenia Dermatologów (British Association of Dermatologists): jej zawartość natomiast może czasami różnić się od porady uzyskanej od lekarza.

Wersja angielska tej ulotki została poddana ocenie czytelności dokonanej przez Zespół ds. Oceny Informacji dla Pacjentów przy Brytyjskim Stowarzyszeniu Dermatologów

**BRYTYJSKIE STOWARZYSZENIE DERMATOLOGÓW
ULOTKA DLA PACJENTA
DATA POWSTANIA ULOTKI: SIERPIEŃ 2004
DATA AKTUALIZACJI: KWIECIEŃ 2010**